

Blendow Lexnova Expertkommentar - Offentlig rätt, januari 2017

Drönarövervakning kan bli laglig

Högsta förvaltningsdomstolen slog under hösten 2016 fast att en kamera som monteras på en drönare omfattas av kameraövervakningslagen. Nu föreslår regeringen att privat drönarövervakning ska undantas från kameraövervakningslagen. Det innebär att personuppgiftslagen blir tillämplig och att det enligt den så kallade missbruksregeln i 5 a § personuppgiftslagen blir tillåtet att filma från drönaren så länge den personliga integriteten inte kränks.

Jag har tidigare skrivit om kameraövervakningslagen som trädde i kraft den 1 juli 2013 och då ersatte personuppgiftslagen vid kameraövervakning ([Expertkommentar i offentlig rätt, april 2013](#)). För att kameraövervakningslagen ska gälla krävs att kameran är uppsatt så att den, utan att manövreras på platsen, kan användas för personövervakning. Det krävs enligt huvudregeln tillstånd av länsstyrelsen för att en övervakningskamera ska få vara uppsatt så att den kan riktas mot en plats dit allmänheten har tillträde. Datainspektionen, som har det centrala ansvaret för tillsynen enligt lagen, och vissa länsstyrelser har ansett att kameror på fordon, drönare, bilar, cyklar och så vidare, är tillståndspliktiga.

Genom två färskas domar från Högsta förvaltningsdomstolen (domar 2016-10-21 i mål nr [78-16 och 4110-15](#)) har det nu slagits fast att kameror på drönare är tillståndspliktiga, men att kameror på cykelstyren och insidan av bilvindrutor inte är det. Högsta förvaltningsdomstolen ansåg att kamerorna i och för sig var "uppsatta" eftersom de återkommande skulle komma att fästas på fordonet. Kameror på cykelstyren och insidan av bilvindrutor ansågs dock behöva "manövreras på platsen", liksom handhållna kameror. Dessa kameror är uppsatta i förarens omedelbara närhet och det är föraren som startar och stänger av kamerorna samt genom att styra fordonet avgör vad som ska filmas. Därför sker all manövrering "på platsen", det vill säga en och samma plats. En drönare med kamera flyger däremot omkring och manövreras från marken, det vill säga från en plats som är klart åtskild från den där kameran är uppsatt. En vanlig drönarkamera kan givetvis användas för personövervakning, det vill säga ta sådana bilder som gör det möjligt att identifiera individer, även om det inte är syftet med att använda kameran. Därför var drönarkameran tillståndspliktig.

Datainspektionen har även ansett att en webbkamera som är uppsatt vid en datorskärm och används för videochatt omfattas av kameraövervakningslagen. Det har jag skrivit om i [Expertkommentar i offentlig rätt, januari 2016](#). Högsta förvaltningsdomstolens dom om kameror på cykelstyren och insidan av bilvindrutor lär innebära att även sådana kameror faller utanför kameraövervakningslagen, eftersom de behöver manövreras "på platsen". Det hade Förvaltningsrätten i Stockholm, i det fall jag skrev om i januari, redan kommit fram till i en - nästan synsk - dom dagen före Högsta förvaltningsdomstolens domar (dom 2016-10-20 i mål nr [383-16](#)).

Att drönarkameror omfattas av kameraövervakningslagen innebär en rad svårigheter. Vid det område som kan övervakas ska man genom tydlig skyltning eller på något annat "verksamhet sätt" lämna upplysning om övervakningen. Upplysningsplikten ska vara uppfylld redan när man fäster kameran på drönaren. En kamera på en flygande drönare lär så gott som alltid vara uppsatt så att den "kan riktas mot en plats dit allmänheten har tillträde", även om man bara tänkt fotografera sin egen tomt. Därmed är kameran tillståndspliktig. Datainspektionen har gett länsstyrelserna råd om

när tillstånd kan ges och vilka villkor som bör ställas upp för tillstånd. Bilderna får, vid övervakning av en plats dit allmänheten har tillträde, sparas under högst två månader, om inte länsstyrelsen går med på att bilderna får sparas längre.

En särskild utredare ser redan över kameraövervakningslagen bland annat för att anpassa den till EU:s dataskyddsförordning ([dir. 2015:125](#) och [dir. 2016:54](#)). Hon ska vara klar den 15 juni 2017. På grund av svårigheterna för drönarövervakning till följd av bedömningen i domen har regeringen dock inte kunnat vänta. Justitiedepartementet har snabbt tagit fram en promemoria med förslag om att undanta privat drönarövervakning från kameraövervakningslagen ("[Kameraövervakningslagen och möjligheterna att använda drönare för berättigade ändamål](#)"), som strax före jul 2016 sändes ut på remiss. Ändringen är tänkt att börja gälla den 1 augusti 2017.

Enligt förslaget ska kameraövervakningslagen inte gälla när kameran är uppsatt på ett obemannat luftfartyg, om övervakningen bedrivs av någon annan än en myndighet. Myndigheter ska alltså tillämpa kameraövervakningslagen och söka tillstånd när det krävs. När kameraövervakningslagen inte gäller blir i stället personuppgiftslagen tillämplig, om det finns identifierbara människor på de digitala bilderna. Kameraövervakning sker i praktiken utanför databaser på ett sådant sätt att den så kallade missbruksregeln i 5 a § personuppgiftslagen blir tillämplig. Det innebär att man slipper tillämpa bland annat reglerna om information till de registrerade och om begränsning av lagringstid i personuppgiftslagen. Däremot får man inte behandla personuppgifterna så att det blir en kränkning av den registrerades personliga integritet. I promemorian görs det gällande att det skulle vara en kränkning att övervaka människor utan att de har möjlighet att upptäcka det.

Lösningen enligt förslaget kommer bara att bli tillfällig, eftersom personuppgiftslagen kommer att upphävas den 25 maj 2018 när EU:s dataskyddsförordning börjar tillämpas i stället. I dataskyddsförordningen finns det dock inte någon motsvarighet till missbruksregeln som förenklar behandlingen. Det har jag skrivit om i [Expertkommentar i offentlig rätt, april 2016](#). Enligt dataskyddsförordningen kommer det till exempel att gälla utökade krav på att lämna information till de registrerade när man samlar in personuppgifter. Det kommer också att finnas en rätt att göra invändningar mot behandlingen som kan leda till att personuppgifterna inte längre får behandlas. Hur det kommer att tillämpas vid drönarövervakning återstår att se.

Feedback

Vi uppskattar din feedback i vårt arbete att förbättra våra produkter. [Klicka här för att ge feedback](#)

Sören Öman

Ordförande i Arbetsdomstolen. (Se även www.sorenoman.se)